

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Završnica.

»Slovenec« poroča v svoji 74. številki, o slovenosti povodom padca poslednje stene v predoru nad Mostami za deželno elektrarno.

Dr. Lampe je v svojem nagovoru povdarjal, da ima delo dežel. odbora dva naprotnika: prvi da je nevednost, proti kateri se bori z podukom, drugi pa je zasebni in politični interes, ki sam uvideva korist tega dela.

Pri svoji gostobesednosti je dr. Lampe v poročilu tudi povedal, do kakih višin se lahko energija stopnjuje in pravi, da ima spodnja stopnja, ki se sedaj gradi, 165 m padca, kar da pri srednji vodi s 700 litri na sekundo 1050 konjskih sil. To pa je najmanjša izraba. Zgornji padec pa da je še večji in da se da z njega izrabo in po akumulaciji doseči 4500 konjskih sil.

V tem kratkem poročilu, kar se tehnične plati tiče, je pa nekaj netočnosti, ki jih je treba objasniti, kajti ne smemo pripustiti, da bi prišlo zavarovanje in pesimizem med ljudi, ko tako prevladuje optimizem pri uradih in širokih vrstah, kar tudi ni preveč zdravo.*

Vseobče se priznava velika važnost, ki jo dosežejo vodne sile s svojimi električnimi centralami in ministerstvo javnih del izdaja lepo publikacijo: Kataster vodnih sil kjer je dosedaj izšla Soča od izvira do Kobarida z vsemi pritoki in Sava do stoka pri Radovljici, Mojstranska Bistrica, Radovina, Lipnica, Tržiška Bistrica in Završnica.

Iz tega vodnega katastra tudi posnemamo sledeče podatke:*

Pri km 0,00, to je tam, kjer se izteka Završnica v Savo imamo nadmorsko višino 472,0 m. Ker ima stopnja, kakor pravi »Slovenec«, 165 m padca, se začena tunel približno pri nadmorski višini 472,0 + 165,0 = 637,0 m. Ker pa moramo računati z izgubo višine, bo tunel približno na nivoletiti 650 m nad morjem. To je točka, ki je nižje ne moremo vzeti; pogledimo množino vode. Završnica je merjena pri km 2,00 z višino 625,7 nad morjem in ima pri nizki vodi 230, pri desetmesečnem obratu 480, pri absolutnem minimumu celo le 150 litrov za sekundo. — Pri km 2,56 z nadmorsko višino 652,3 m pri nizki vodi 230, pri desetmesečnem obratu 490 in pri absolutnem minimumu 150 litrov na sekundo.

Merodajna je pri stavbah električnih central, ki računajo na celoletni obrat, nizka voda. To se pri nas pojavlja na leto dvakrat in sicer 1 do 2 meseca pozimi in 1 do 2 meseca v poletju, ki nastane običajno v juliju in prvi polovici septembra. Završniška centrala mora na vsak način to upoštevati; če že ne zimsko pa saj letno nizko vodo. In raditega je popolnoma napačna trditev »Slovenca«, (ki računji z 700 litri sekundne vode) da je najmočnejša izraba jednaka 1050 konjskim silam. Na podlagi podatkov vodnega katastra, katerega ministerstvo pač ne publikuje samo iz dolgega časa, lahko izračunamo, da je teoretično največja sila pri mali vodi 230 l sek. $\times 165 \text{ m} \times 75 = 506$ konjskih sil. Ker se v strojih potem trenja

* Glej: Dr. Ing. Walter Conrad, Die kaufmännische Bedeutung der österreichischen Alpenwasserkraften, ihre Rentabilität-Finanzierung und Besteuerung, Str. 3.

* Wasserkraft-Kataster, Blattnummer 98 und 99. Izšlo v decembru 1911. Vsak list stane 1 K. Indeksi za leto 1909, 1910, 1911 ravnotako 1 K.

precej energije izgubi, ostane, dobro računano, približno 450 ef. HP (efektivnih konjskih sil). To pa ni še najmanjša izraba. Množina vode namreč lahko pade celo na 150 sekundnih litrov, kar bi dalo največ 300 ef. HP. To je najmanjša izraba in ne 1050, kakor trdi »Slovenec«.

Pripomnimo še, da dobimo pri desetmesečnem obratu 860 ef. HP, pri osemmesečnem obratu in dežja bogatem času 1300 ef. HP in pri šestmesečnem obratu 1380 ef. HP in če prenesemo to na celo leto, dobimo približno 717, 871, 692 ef. HP.

Kakor vidimo, se naši rezultati zelo, zelo razlikujejo od »Slovenčevih«. Mi smo vzeli za podlago publikacije ministerstva, torej verodostojen material. Na kako hipoteto je zidal »Slovenec«, ne vemo. Eno pa je gotovo: deželni odbor naj svoje načrte publikuje in naj ne ravna tako na skrivaj. S publikacijo izginijo vsa domnevanja in če vodi akcija deželne odbora k uspehu, se bomo tega vsi veselili. Javnost pa ima pravico, da take stvari pravčasno izve, ne glede na to, da se s publikacijo študija teh važnih podvzetij veliko več napravi tem v prilog, kakor z demagogičnimi frazami.

J. M.

Slovensko delavstvo v Trstu.

Pred seboj imam »Dan« od dne 17. aprila. V njem čitam poročilo o kongresu narodno socialnih strokovnih organizacij v Pragi.

Vsa tozadevna vaša poročila sem čital z največjim zanimanjem. Najbolj mi je pa ugajal konec teh poročil, ko se posebno obračate na delavstvo v Trstu. Ne vem sicer, je li vam došlo to poročilo iz Trsta samega, iz Prage direktno, ali je pisana dotična razprava iz uredništva; vidim pa, da vam je prava smer našega delavskega razvoja in prava delavska politika zelo pri srcu.

Priznati moram namreč odkrito, da je delavstvo s svojimi internacionalnimi organizacijami — vsled svoje preobširnosti in popustljivosti — v obmejnih krajih mnogo grešilo.

To je spoznalo posebno slovensko delavstvo v Trstu in se je še pravočasno zbudilo iz narodne letargije internacionalizma, ter se organizovalo na narodni podlagi.

Slovensko delavstvo v Trstu si je ustanovilo lastno strokovno organizacijo, takozvano »Narodno Delavsko Organizacijo«, v kateri se je združevalo in je skupno z narodnimi vodilo tudi strokovno tanovske boje.

Tako je slovenski delavec danes iz narodne mase že osvojen, je samostojno organiziran in se z drugimi stanovji vred postavlja na lastne noge in postaja vedno močnejši faktor Slovenstva v Trstu.

Pa pustimo to, O razvoju in gibanju delavstva v splošnem in posebej slovenskega delavstva v Trstu vam poročam posebej, če bode potreba.

V vašem poročilu v današnjem listu ste me spomnili onih krasnih dni, ko je bila N. D. O. v Trstu v razviti. Bili so to najlepši časi za slovensko delavstvo v Trstu.

Dne 9. avgusta 1908 smo imeli tu v Trstu prvi slovenski narodni socialni kongres. Kolika manifestacija.

Narodno delavstvo se je tudi v Ljubljani pričelo organizovati po vzorcu tržaškega delavstva. A mračni dnovi, ki so nastopili tedaj nad Ljubljano in ki so vplivali na vso Slove-

venijo, so jo zamorili komaj v kali.

V Trstu je nastopila tedaj kriza. Ne bom preiskoval vzroka tej krizi in tudi ne omenjal oseb, ki so v neposrednem stiku z njo.

Ta kriza je pa sedaj prebita in premagana in N. D. O. v Trstu zopet cvete in se razcvita.

In ravno v tem trenutku, v pravem trenutku nam je prinesel vaš list poročilo o narodno socialnem gibanju češkega delavstva.

Kakor znano, se je med češkim delavstvom izvršila med tem časom važna in dalekosežna izprememba. Češko delavstvo je prišlo v konflikt z socialno demokracijo, v kateri prevladuje reorganizacija in se je organizovalo na samostojni, narodni podlagi.

Edini vaš list je, ki se je povzpela na splošno slovensko stališče in nas je iz strankarskih bojev opozoril na važno gibanje na Češkem: Vaš list nam je pokazal, da slovensko narodno delavstvo ni osamljeno, temveč ima na se veru močne zaveznike po mislih in duhu!

Na kongresu nar. soc. delavstva v Pragi se je razpravljalo tudi o zvezah z jugoslovanskim delavstvom.

Dve principialni točki sta važni:

1. Da se smatra za življensko vprašanje organizovanje jugoslovanskega delavstva na narodni podlagi in za prepotrebno njega združenje z vzajemnimi pogodbami s strokovnim gibanjem češkega delavstva.

2. Da se je povdarjalo stremitev združitve slovenskega delavstva po principu decentralizacije.

Gotovo pa je tudi, da so tem potom zmorna postati načela narodnega socializma nositelji internacionalne slovenskega delavstva proti germanski internacionali.

V tem pogledu je naša N. D. O. mnogo grešila ker se je izgubila v malenkostnih ciljih lokalnih razmer in je končno zanemarila celo lokalno važna strokovna vprašanja. Izgubila je prave cilje iz oddelka in to je bil pravi vzrok nje krize, ki je pa sedaj prebita.

Kakor čujemo, bodo tudi češki delavci delovali na to, da popravimo to, kar smo zamudili.

Prepričan sem, da se pod sedanjim vodstvom N. D. O. v Trstu uresniči naše nade.

Kriza našega gledališča.

Od l. 1903. se ponavlja gledališka kriza redno koncem vsake sezone. Da smo povsem točni, moramo konstatirati, da take krize izjemoma ni bilo koncem sezone 1909/10., sicer pa smo jo imeli vsako leto in še vedno hujšo. Ker se kriza nikdar ni definitivno odpravila, nego se je vselej le nekoliko in za največjo silo zakrpala, je gledališka kriza v istini stara že blizu 10 let. Nikdar se ni za naše hirajoče gledališče tekom poslednjih let zgodilo kaj resnično odločilnega in temeljito rešilnega; koncem vsake sezone smo bili na bobnu, a životalno se je dalje s slepomišljenjem, krpanjem in beračenjem.

Začela se je kriza našega gledališča s klerikalno obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru. Od takrat se je namreč gledališču ustavila redna deželna podpora. Naše gledališče je bilo posledje navezano le na pičlo mestno podporo, in Dramatično društvo je padlo v dolgo. Res je potem mestna občina povišala svojo podporo za isto svoto, ki jo je bila odrekla gledališču dežela, toda kriza se s tem ni odpravila. Število predstav slovenskega gle-

dališča je namreč raslo, osobje se je pomnožilo in podražilo, gledališka režija vobče se je v stroških podvojila, in mestna podpora v skupnem znesku 26.000 K ni daleko zadoščala več niti za dnevne režijske stroške predstav tekom šestmesečne sezone. Ker so bili končno vsi domači igralci in pevci angažirani in plačevani za vse leto in ne več le za sezonsko dobo, se je gažni etá sila povišal. Diletantovstva je bilo s tem konec. Včasih so bili namreč naši domači člani le pozimi igralci in pevci, poleti pa so bili obrtniki in delavci. Šele s stalnim angažmamom in v 12 mesečno gažo so postali naši domači diletantje resnični igralci, od katerih smo mogli zahtevati umetnosti in popolnosti v igalskih strokah. Namesto dveh ali treh tedenskih predstav so imeli poslej štiri in nazadnje že petero predstav; namesto zastarelega repertoirja, skromnih burk, plitkih spevoigr in skrpnih oper smo dobili najmodernejši najlepši in najtežji dramski, operni in operetni repertoire. Postali smo skratka aktualni ter smo stopali vzporedno z drugimi provinčnimi gledališči.

Kako smo se razvijali, naj pokaže sledeča tabela:

V sezoni 1892/93 smo imeli	50 predstav
V sezoni 1896/97 smo imeli	72 predstav
V sezoni 1899/00 smo imeli	81 predstav
V sezoni 1900/01 smo imeli	90 predstav
V sezoni 1901/02 smo imeli	100 predstav
V sezoni 1904/08 smo imeli	po 95 predstav
V sezonah 1908/11 smo imeli	po 129 predstav
V sezoni 1911/12 smo imeli	150 predstav

Normalno bi bilo, če bi z naraščajočimi stroški enako rasli tudi dohodki, predvsem pa subvencije. Toda mestna podpora z nadomestilom izpadne deželne podpore vred je ostala od l. 1903. do danes neizpremenjena, t. j. kron 26.000.

Šele v poslednjih dveh letih je prispevala mestna občina za plačevanje orkestra Slovenske Filharmonije še podporo 6000 K, ki se je torej izplačevala za godbo in ni bilo s to svoto gledališkemu budgetu prav nič pomagano. Orkester je veljal gledališče pred septembarskimi dogodki v Ljubljani vso sezono le okoli 5000 K, danes velja pa že okoli 19.000 K. Odračunski podpora 6000 K, ki jo plača za orkester mestna občina mora plačati gledališka blagajna sama še nad 13.000 K t. j. 8000 K več kakor pred tremi leti. V istem sorazmerju so se povečali izdatki za gaže dramskega, opernega in operetnega osobja. Nemško gledališče goji opero kvečjemu vsako drugo sezono, dasi ima za seboj milijone Kranjske hranilnice, bogato nemško trgovstvo, vso vojaško posadko in najvišje uradništvo. Slovensko gledališče pa ima veliko opero že od sezone 1892/93 doslej, čeprav je slovenska opera najmanje dvakrat dražja od nemške. Nemcem ni treba nikakih pisanih knjig in vlog, kar vse mora naše gledališče drago plačevati. Tudi je nemško osobje mnogo cenejše, ker pojo nemški člani v svoji materinščini, medtem ko imamo Slovenci večinoma tuje pevce. Ti se morejo tujega jezika le stežka in le počasi učiti ter imajo z naštudiranjem vsake opere ali operete izreden trud. Zato so pa tudi na našem odru opere in operete toli redke ter poteče od ene opere do druge navadno cel mesec ali pa še dalje časa. (Dalje.)

Pridobivajte novih naročnikov!

njanova; on je povzročitelj tolikih nesreč, reče dijak.

Oči so se mu pri tem svetile kot dva goreča oglja in vprašaje jih je oprl v Ognjanova. »Ne, to ni Stečev. — Munčo je to!« odvrnejo vsi.

»Zelo se motite, gospodje!« je klical dijak in poskočivši na ravne noge, jel jim s stresnim glasom praviti, kaj je bil slučajno odkril. Svoje besede je pdprl z neovrgljivimi dokazi.

Sedaj se je polastila vseh neukrotljiva jezaza. Začuli so se jezni klici in vstevki. Stečevu je bila krinka z obraza.

Ognjanov, z burnimi vraskami na čelu, se prikloni:

»Prav je imel Benkovski, ko je dejal, da smo babe.«

»Tudi danes zvečer je nas zasledoval.«

»Kdo ve, kaj se nam vrti nad glavami?«

»Počenjamo tako odkrito in tako neodkrito smo se razkoračili, da je strah!« reče Frangov.

»Ognjanov povej, kaj misliš, ti o tem?« se obrne k njemu Sokolov.

»Jaz mislim, das mo doprinesli veliko neumnost, da Stečevu, ko je bil še čas, nismo odvzeli prilike doprinasati izdajstva.«

»A na kak način bi mogli to učiniti?« vpraša pop Dimčo.

»Z ugonobljenjem — smrtjo!«

»Tudi vstaška pravila določujejo le takšno pokoro,« omeni Popov.

Nastalo je molčanje.

»Gospodje, predlagam svojo uslugo, da v teh dneh ubijem Stečeva!« zakliče dijak.

Vsi ga začudeno pogledajo.

»Kandov, ti si prenagel! Stečev je moj, kdo drugi nima pravice!« zakliče doktor.

Oči so se mu lesketale od divje zlobe.

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski. (Dalje.)

»To je važna stvar«, reče Ognjanov, »treba se je požuriti... Grozno bi naletel ne le ta človek, marveč tudi drugi, ako bi našli orožje...«

»Resnica na vrhu tega bi propadlo še onih sto lir, ki smo jih odposlali«, omeni Sokolov.

»Treba je puške čim najpoprej vzeti in jih tukaj skriti. Koliko lir še manjka?« vpraša Ognjanov.

»Malone še dve sto.«

»Ali jih imamo?« vpraša Ognjanov.

Komite se živo poprime rešitve tega vprašanja. Stavl se je predlog, naj bi se denar nabral iz prostovoljnih prispevkov. Toda to se ni dalo izvršiti in raditega predlog ni bil sprejet. Mičo Bejzad je predlagal, naj bi se v ta namen uporabil šolski denar in potem, da bi jih kneževina vrnila občini; pa tudi ta predlog je padel. Predlagali so torej, naj bi se najelo posojilo pri Kurku, a to na ta način, da se podpišejo vsi. Nu, to se je še najmanj dalo izvršiti in raditega je padel tudi ta predlog. Denarno vprašanje je nadvladalo vsa ostala, toda svetovati in pomagati ni znal nihče.

Vse te reči, ki dandanes zbujajo smeh, so bile vtem času gojene in izvrševane od ljudi sicer jako važnih. Očarujoči blesk in novost

podjetja, na katere so gledali skozi očala domišljije, je zatemljevala njih razsodnost. Samo fanatična vera v nekako reč povzroča takšno duševno zaslepljenost.

Ognjanov je vso to govorico mračen poslušal.

»Nu, torej jaz najdem denar!« reče nakrat.

Vsi ga začudeni pogledajo.

»A kje ga vzameš?« vpraša ga Vragov nehote.

»To je moja stvar«, odvrne Ognjanov.

Ta odgovor odvrzame drznost k daljšim vprašanjem.

Gančo Popov prosi za besedo.

»Gospodje, že je pozno radi tega, poprej nego se komitet razide, treba je rešiti to, kar vam povem. Nalajajo se nekateri novi člani, ki še niso podpisali prisege. Naj torej blagovolijo podpisati ondi svoja imena.«

Novi udje so bili Vragov, gospod Fratu in Kandov.

Oba poslednja sta se podpisala brez omarovanja, toda prvi ni učinil tega brez notranje borbe.

»Bratje, obrne se k njim v zadregi — »a kaj, ako ugrabijo to listino? To znači toliko, kot posloviti se od tega sveta...«

»Posloviti se od tega sveta? ali mar nisi zapriseženec in puntar? — ga vpraša Frangov.

»Resnica da sem, toda imam hišo...«

»Tudi mi jih imamo; toda le podpiši svoje ime, da bo črno na belem!« mu prigovarja pop Dimčo razjaren.

»Sramuj se, Vragov!« zakliče Ognjanov strogo.

Vragov podpiše ves zbezan. Toda namesto »Hristo Vragov«, kakor se je podpisoval v svojih trgovskih listinah, se je podpisal »Risto

Vragata,« kakor so ga sploh klicali. Poslužil se je te zvijače za vse slučaje.

X.

Vohun iz leta 1876.

Zunaj se je bilo že popolnoma stemnilo.

»Gospod predsednik,« se oglasi Kandov, ki je bil doslej molčal, »prosim za besedo!«

»Tudi jaz bi hotel prositi za njo,« se oglasi gospod Fratu; »predlagam, naj bi se seja končala.«

Oglasili so se tudi drugi ter podpirali Frata.

»Prosim za besedo! imam drugi predlog zastran — Stečeva!« ponovi dijak s povdankom.

»Dobro, da sem se spomnil,« seže mu Frangov v besedo; »danes je bil Stečev v konaku pri beju, on in Zamanov... In njegov človek, Račko Prdiak, se je motal ondi in gledal, ko smo vhajali skozi mala vrata na vrt.«

»Račko?« reče Ognjanov nehote, »jaz poznam tega tepca v Karnarski krčmi.«

»Kako? Torej je resnica, da si ga zvezal?«

»Nekaj takega je pripovedoval, toda kdo mu je verjel? Ali nam mar ni bilo znano, da si umrl? A on je nekoliko podšit z vetrom.«

»Resnica je, kar vam je pripovedoval,« reče Ognjanov, kateremu ni prišel na um ta malenkostni dogodek, ko je danes pred komitetom pravil o svojih doživljenjah. Saj se ne splača o tem govoriti... Torej se Stečev še vedno ukvarja z vohunstvom, kakor poprej? Oh ta lopov?« In pri tem se Ognjanovu lice nakremži od jeze.

»Prosim za besedo!« reče Kandov.

»Govorite, Kandov!« reče Ognjanov.

»Vem zanesljivo, da je Stečev izdal Og-

Avstrijski parlament proti absolutizmu na Hrvaškem.

Mirno in dostojno je manifestiral včeraj avstrijski državni zbor proti dogodkom na Hrvaškem; na podane interpelacije je odgovarjal ministrski predsednik na način, ki je v Avstriji sicer precej nenavaden, naravnost je obsodil ogrsko politiko, ki je izzvala sedanji izjemni položaj na Hrvaškem. Nočemo pisati specijelno o nastopu jugoslovancev, ker bi imeli dovolj prilike, da napišemo ono poglavje, ki se je o njem že tolikokrat govorilo v javnosti. Nočemo govoriti o vzrokih, oziroma bolje rečeno o malenkostih in ozkrsnostih, ki je prepečela na znotraj skupen nastop Jugoslovancev v znameniti seji poslanske zbornice. Sicer v splošnosti ni motilo to nesoglasje, ker je bil nastop najmanj kolikortoliko in navidezno enoten, vendar je obžalovati, da se v odločilnem trenutku v tako važnem vprašanju ni moglo že vnaprej doseči sporazuma, da se je moral isti krkati šele po dogodkih v zbornici. Značilno je, da je vsa zbornica zavzela simpatično stališče napram jugoslovanski akciji ter s tem obsodila soglasno ogrsko politiko na Hrvaškem. Izjave in odgovori ministrskega predsednika pa je dokaz, kako razpoloženje vlada v merodajnih krogih o Hrvaški. Grof Stürgkh gotovo ni izrekel uničujoče obsodbe na svojo lastno odgovornost. Konferiral je namreč dan poprej z ministrom zunanjih zadev grofom Berchtoldom in dobil od tam navodilo, kako naj sestavi vladno izjavo. Navodilo grofa Berchtolda, ki se popolnoma krije z dogodki v skupnem ministrskem svetu, pomenja torej stališče skupne vlade, katero bo gotovo morala zauzeti enako tudi v delegacijah. Brezdvomno pa je, da bodo izzvali včerajšnji dogodki v avstrijskem parlamentu v ogrski javnosti hud odporni protest, ker ni na svetu stvari, ki bi ogrsko javnost bolj razburila nego razprava o razmerah v deželi pred izvedenim forum. Zato bodo imeli dogodki v avstrijskem parlamentu vpliv na delegacijsko zasedanje, katero je že sedaj negotovo. Ogrska delegacija bo gotovo skušala pridobiti ogrski javnosti kako zadoščenje, ako bo to šlo, je seveda vprašanje. Kakor pa je danes razpoloženje na Ogrskem, bi ne bilo prav nič čudnega, ako bodo Ogri dali na včerajšnje dogodke odgovor s zagrešenjem delegacijskega zasedanja.

DNEVNI PREGLED.

Vojna nevarnost med Avstrijo in Rusijo. V včerajšnji seji poslanske zbornice je poslanec Trylovsky uložil na vlado interpelacijo glede vojne nevarnosti med Avstrijo in Rusijo. V interpelaciji se povdarja, da izjave Rusija ob avstrijski meji popolno mobilizacijo, da pripravljajo zlasti velike oddelke kozaške konjenice za napad v Avstrijo; dalje, da je v Rusiji že določen bodoči guverner za Galicijo in sicer v osebi grofa Bobrinskega, ki že sedaj opravičuje v angleškem časopisu eventualno okupacijo Galicije po Rusiji vsled zatiranja ruskega elementa. V interpelaciji se nadalje omenja, da sklepa Rusija tajno pogodbo z Rumunijo za slučaj avstrijsko-ruskega konflikta; pa tudi z Nemčijo se vrše baje dogovori, na temelju katerih bi bila Nemčija za svojo nevtralnost poplačana s teritorialnimi nadomestili iz kongresne Poljske. Ta interpelacija je sicer sama na sebi in v tekstu precej fantastična, vendar je pa nepobitno dejstvo, da obstoji med Rusijo in Avstrijo velika napetost, kar dokazuje že pisava ruskih vladnih listov, ki dosledno napadajo Avstrijo, res je pa tudi, da se vrše na Avstro-ruski meji velike bojne priprave. Sedanji kritični položaj v italijansko-turški vojni da pač misliti na morebitne posledice, ki bi bile usodopolnega pomena.

Republikansko gibanje na Bolgarskem zavzema vedno večji mah. Zadnjič smo poročali o velikem shodu republikancev, ki so ustanovili lastno stranko, ki bo stopila tudi v politični boj, na shodu je bil izbran tudi pripravljalni odbor, ki naj priredi organizacijski statut bolgarske republikanske stranke. Kakor se sedaj poroča iz Bolgarske, ima ta komite vse polno dela, ker se iz vse dežele javljajo pokrajinske organizacije republikanske stranke. Značilno je, da republikanski pokret izhaja iz vrst bolgarskega meščanstva in kmečkega prebivalstva. Glasilo bolgarske radikalne stranke, ki ima v sedanjem sobranju veliko poslancev pozdravlja simpatično republikanski pokret in pravi, da je sveta pravica vsakega naroda, da si sam ustvari državni ustroj, kakor si ga hoče. Ko bo dobila republikanska ideja dovolj pristašev po vsitemlju, ko bo imela tudi večino v sobranju, takrat bo tudi radikalna stranka šla z republikanci, da se doseže izprememba državne ustave. Da se pa doseže ta večina, treba je močne organizacije. Glasilo radikalcev »Radikal« izjavlja, da bo radikalna stranka vedno in vselej podpirala republikansko stremeljenja. Splošno se sodi, da je republikanski preokret na Bolgarskem jako resen, da pripravljajo sedanji vladi pa tudi dinastiji velike skrbi.

Ivan Meštrovič, glasoviti dalmatinski kipar, ki je na letošnji rimski razstavi razstavil v srbskem paviljonu svoje umetnine, dobil je od carske akademije v Peterburgu poziv, da razstavi svoja dela v Peterburgu in Moskvi. Istotako je dobil poziv, da priredi v Londonu razstavo svojih del iz srbske zgodovine namreč ciklusa: Kraljevič Marko in Hram sv. Vida.

Graški občinski svet razpuščen. Pogajanja, katera je vodil cesarski namestnik grof Clary med nemškonalionalno večino in socialnimi demokrati so se definitivno razbila. Graški občinski svet bo radi tega razpuščen najbrže že prihodnji ponedeljek.

Rusčina na pruskih gimnazijah. Na pruskih gimnazijah so se uvedli v višjih oddelkih triletni kurzi za rusčino. Priglasilo se je mnogo učencev; značilno pa je, da je na teh zavodih pouk poljskega jezika prepovedan.

Šolstvo na slovanskem jugu. Največ narodnih šol ima Bolgarska in sicer 4660, potem Hrvaška in Slavonija 1582, potem Srbija 1350, Bosna-Zaklumlje 405, Črna gora 120. Tudi viš-

jih ljudskih (meščanskih) šol ima Bolgarija največ, 293, Hrvaško-Slavonija 56 Srbija 5, Bosna-Zaklumlje 3, Črna Gora 1, Preparandij ima Hrv. Slovonija 4, Srbija 4, Bosna 1, Bolgarska 1, Črna Gora 0.

Novi 20kronski bankovci. Ker se pojavlja vedno več falzifikatov sedanjih 20kronskih bankovcev, namerava vlada izdati nove bankovce. V tiskarni Avstro-ogrskih banke se tozadevni poskusi vrše že od začetka letošnjega leta. Bankovci bodo zgotovljeni do spomladi l. 1913.

Obnavna proti atentatorju D'Alba. Danes dne 20. aprila se prične v Rimu pred porotnim sodiščem razprava proti zidarju D'Alba ki je pred kratkim izvršil atentat na italijanskega kralja Viktorja Emanuela, ki se pa ni posrečil. Zanimanje za razpravo je velikansko. Najodličnejše dame bodo prisostvovala razpravi.

Quo vadis kot oratorij. Znani roman »Quo vadis«, je dal snovi za dramatisacijo (imamo več dram ustvarjenih po romanu), velik uspeh je dosegla tudi opera. Sedaj je pa skladatelj F. Nowowiejski izdelal velik oratorij »Quo vadis«, ki se uprizaro junija meseca pod vodstvom Bieleja. Sodelovalo bo 800 oseb.

Mereževski znani ruski pisatelj, se je o veliki noči vračal v Rusijo. Na meji so mu vzeli rokopis romana Aleksander Veliki. Poleg tega so mu vzeli več francoskih in nemških spisov Leva Tolsteja.

Velik požar. V Orašju v Bosni je nastal v poslopju trgovca Gligorovića iz neznanih vzrokov požar, ki je vpepelil 8 skladišč. Škoda znaša 50.000 K. Požar še vedno razsaja in je vsa okolica v veliki nevarnosti.

Pesnik Strindberg zbolel. Znani norveški pesnik Strindberg je nevarno zbolel na vnetju trebušne menice. Morali so izvršiti operacijo, ki se je posrečila. Zdravniki upajo, da ga rešijo.

Gledališče zgorelo. V Kaposvaru na Ogrskem je poslopje, katero so poprej porabljali za gledališke predstave, pogorelo do tal. Škoda je pokrila z zavarovalnico.

Mohamedanec in katoličanka. Nekega mohamedanskega posestnika, ki je tri leta živel z neko ločeno katoličanko, je te dni v Vojnici napadlo 30 kmetov in zabranilo poroko. Posestnik je gospo nato odpeljal s seboj in ž njo pobegnil.

Negzoda ali zločin. Dne 11. novembra p. l. je 75letni delavec Josip Platzgummer odšel iz bolniš. Latsch, kjer se je zdravil. Izjavil je, da gre obiskat svojega sina, ki je župnik v Schnalsu. Od tega časa ga niso več videli. Sedaj so našli na desnem bregu reke Adiče črno suknjo in črn klobuk, po čemur orožniki sklepaajo, da je bil Platzgummer najbrže umorjen. Trupla še sedaj niso našli.

V šali obstreljen. Ko je šel 13letni Mihael Požar iz Mengša dne 16. t. m. iz šole, se mu je pridružil neki fant, ki je imel pri sebi pištolo in jo v šali sprožil. Kroglja je Požarja zadela in ga tako težko ranila, da so ga morali odpeljati v ljubljansko bolnišnico.

Pri podiranju dimnika ponesrečil. Tesarskemu pomočniku Josipu Zrimšek v Orlah je pri podiranju dimnika padla opeka na glavo in ga podrla na tla. Zrimšek si je pri padcu zlomil desno ramo. Odpeljali so ga v deželno bolnico v Ljubljano.

Kinematograf v Avstriji je sedaj 400 stalnih in 200 potujočih. Mnogo se zelo hitro.

Tla so se vdrila v novi cerkvi v Jerseju. Tamonjšni katoliki so si postavili novo cerkev in so se sešli k blagoslovljenju. Naenkrat so se pod množico udrila tla in ljudstvo je padlo v odprtino. Nekaj ljudi je bilo mrtvih več ranjenih.

Artur Schnitzler znani dunajski pisatelj in dramatik slavi jutri 21. t. m. svojo petdesetletnico.

Krasni plakati za vsesokolski zlet v Pragi so se pojavili te dni na ljubljanskih vogalih. Predstavljajo levjo silo, ki leži v sokolstvu.

Mednarodna razstava psov bo meseca maja t. l. v Pragi. Povabljeni so prijatelji psov iz vseh držav. Delali se bodo tudi poskusi s policijskimi psmi. Občinstvo bo lahko videlo, kako pes zasleduje in pomaga vjeti zločince.

Nesreča z motociklom. V Krakovu sta drvila dva študenta v motociklu za električnim tramvajem in sta ga hotela prehitevi — nista pa zapazila, da prihaja tramvaj od druge strani nasproti. Prišla sta s svojim motociklom med oba električna vozova. — Motocikel se je zdrobil, oba študenta sta smrtno nevarno ranjena.

Samomor v ječi. V Budjejevicah se je na svoj pas obesil delavec Bezniček, ki je bil obsojen k smrti zato, ker je umoril svojo ljubico. Zjutraj dne 16. t. m. so ga našli obešenega.

Ilustrovani Tednik prinaša lepe slike o rešilni ekspediciji na Stolu.

Društvo »Krematorij« v Pragi je razposlalo po vsej deželi pole na katerih so se zbirali podpisani, ki so zato, da se v Avstriji dovoli vpepeljevanje mrtvih. Nabralo se je nad 40.000 podpisov. Društvo poda s temi podpisi petico na drž. zbor, da konečno dovoli vpepeljevanje v avstrijski državi.

Narodno gledališče v Pragi je prosilo mesto Prago za 50.000 K podpore. V Nar. gledališču v Pragi je predstava vsak dan, poleg tega še v sredo in v nedeljo popoldne — in vendar se je gledališče moralo obrniti za podporo, kajti same gaže znašajo sedaj 970.000 K.

Semenj za kožo in kožuho se bode vršil dne 5. in 6. maja t. l. v javnem skladišču špedicije »Balkan« na Dunajski cesti št. 33. Vse tozadevne informacije daje zgoraj omenjena tvrdka.

Koliko prebivalcev pride na enega učitelja? V Dolenji Avstriji 229, na Dunaju 450, na Moravi 307, v Pragi 898, v Liberu 400, na Predarlškem 350, na Koroškem 397, v Gor. Avstriji 423, na Štajerskem 461, v Šleziji 493, v Gorici 500, v Galiciji 658, v Bukovini 693, na Kranjskem 674, v Dalmaciji 845, v Istri 930. — Te številke veljajo za ljudske šole.

Učiteljske vesti: Učiteljica Ana Bantan je imela dopust od 1. 3. do 15. 4., in jo je nadomestovala supletinja na ljudski šoli v Belicerkvi Julija Prestor. Zadnja je nastopila 16. t. m. provizor. službo na ljudski šoli v Metliki, ker je Bantan zopet nastopila svojo službo v Belicerkvi.

Aprobirana srednješolska knjiga. C. kr. ministrstvo za bogocastje in nauk je oddobrilo z razp. 3. IV. 1912, št. 14855 slovensko srednješolsko knjigo »Logika kot splošno vedoslovje«, za šole napisal dr. K. Oswald. Tiskala in založila »Goriška tiskarna A. Gabršček«, cena vez. knjigi 2 K 50 h. Navedena knjiga se lahko vpele po vseh srednjih šolah, pa katerih se poučuje filozofska propedeutika in lovenskem jeziku.

Koliko izdajo države za brodoge: za leto 1912/13 imajo države za svojo mornarico določene sledeče svote: Anglija 999,300,000 mark, Amerika 542,000,000 mark, Nemčija 449,600,000 mark, Francija 338,600,000 mark, Rusija 345 milijonov 900,000 mark, Japonska 194,600,000 mark, Italija 173,500,000 mark, Avstrija 116 milijonov mark.

Iz Vrhnik. Telovadno društvo »Sokole« na Vrhniku priredi v nedeljo dne 21. t. m. v dvorani »Citalnice« ob 8. uri zvečer zabavni večer s ledečim sporedom: I. Fantazija za gosli, izjava br. Milan Korenčan, s spremljevanjem na glasovirju. II. »Mutasti muzikant« burka v enem dejanju, spisal Jaka Štuba, III. Podjoknica iz opere »Teharski plemiči«, poje br. Mirko Korenčan, s spremljevanjem glasovirja. IV. »Bucek v strahu«, burka v enem dejanju, spisal Rado Murnik. Po igranih prosta zabava. — Ker je spored vlezanim in zelo zabaven, prireditelj pa zadnja v tej sezoni, pričakujemo obilne udeležbe.

Kinematograf »Ideal«. Spored za soboto 20., 21. in 22. aprila: Popoldanski spored: »Pathe Journal« najnovejše vrste šport, moda, »Nenavaden slučaj« (Lepa drama.) »Reja aligatorjev v Kaliforniji.« (Znanstveno.) Luka in Moric skrbeta za obilo smeha. Dodatek zvečer senzacija z A. sto Nielsen »Preganjani do smrti« in učinkovita sijajna veseloigra »Društvo za varstvo mladih deklic.« V torek najboljša dosedaj kazanih komičnih slik »Max Linder proti Vic. Winterju.«

Trst in Primorje.

Hud poper. Iz Trsta se nam poroča: Te dni sem čital v vašem cenjenem listu poročila o nečutenem nastopanju laške zavarovalnice »Assicurazioni Generali« proti češkim uslužbencem v Pragi. Spominjal sem se pri tem dogodka, kako bi tudi mene pred časom kmalu ujela ta zavarovalnica, ker pri nabiranju zavarovanj ne pozna razlike po narodnosti, kakor pri šikaniranju uradnikov. Spominjam se tudi, kako usiljiv je bil dotični agent, ki me je nagovarjal k zavarovanju. Pa jaz sem dobro poznal ta zavod in tudi vedel za številne slovenske zavarovalnice, ki jih imamo v Trstu. Če bi danes prišel dotični agent k meni, bi mu pokazal »Dan« iz pretečenih dni in bi mu dal čitati one članke o »Assicurazioni Generali«, ki govorijo o šikaniranju češkega uradništva od strani tega zavoda. Ta poročila so tudi Slovenci v Trstu z zanimanjem brali, a marsikatega je tudi zapekla vest, ko je pregledal svoje zavarovalne police. Saj je pel že naš Koseski: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujičevi peti!

Tržaški Sokol šteje danes 280 članov, ženski odsek 40 članic. Izmed članov je vpisanih 70 telovadcev, vendar je obisk z ozirom na to število vse graje vreden. Rednost je tretjini naših telovadcev nekaj nepoznanega. V preteklem mesecu je znašal v 12 urah skupni obisk prve vrste 134, druge in tretje po 106, četrte vrste 145; največji obisk na eno uro 47, najmanjši 38 in povprečni 41. — Povprečni obisk pri drugih oddelkih znaša pri članicah 21, pri moškem naraščanju 45 in pri ženskem naraščanju 21. — V. T. Z. Z.

Otvoritev stranske telefonske centrale v Portorose pri Piranu. Dne 20. t. m. je odprta nova stranska telefonska zveza Piran-Portorose.

Zaključitev sezone. Slovensko gledališče v Trstu zaključilo letošnjo sezono v nedeljo s Kalmanovo opereto »Jesenski manevri«. Gostujeta g. Ljubiša Iličič in gđc. Rezika Thalerjeva.

Pri vsi Ivanu v Trstu se uprizaro v nedeljo, dne 21. t. m. igra »Nebesa na zemlji«.

Damski plesni venček priredi N. D. O. v nedeljo, dne 21. t. m. v dvorani N. D. O.

Bombardiranje Dardanel.

Nova faza v italijansko-turški vojni.

Sedem mesecev je že preteklo, odkar se je začela italijansko-turška vojna. Dne 28. septembra ob pol treh popoldne je izročil italijanski poslanik v Carigradu turški vladi ultimatum in zahteval, da se Turčija tekom 24 ur izjavi glede aneksije Tripolitanijske in Cirenajke od strani Italije. Ker je Porta odgovorila nepopoljno, je italijanska vlada dne 29. septembra l. 1911. napovedala Turčiji vojno, vevlastim pa naznanila blokado cirenajski obali.

Prvi boji — prvi in zadnji uspehi.

Vojna se je torej pričela in Italijani so mislili, da bodo v par tednih imeli Tripolitanijsko in Cirenajko v rokah. Toda naleteli so na silno hud odpor od strani Turkov, katerim so v stiski prihiteli na pomoč tudi Arabci in jim ostali še sedaj zvesti. Prvi spopad se je vršil pri Prevezi, kjer je vojvoda abruški, poveljnik torpedne flote napadel turški torpedovki »Takat« in »Autalia« in jih potopil. Kmalu nato so Italijani pri Draču uničili dve turški torpedovki. Dne 3. in 4. oktobra 1911 se je vršilo bombardiranje mesta Tripolis, ki se je udalo že dne 5. oktobra in razobesilo belo zastavo. V kratkem — seveda po hudih in krvavih bojih — so padla tudi pristanišča Bengazi, Derna, Tobruk in Homs v italijanske roke. To so bili prvi boji na bojišču, obenem pa tudi prvi in zadnji uspehi italijanske armade na bojišču. Italijani so pričeli polagoma nato prodirati v notranjščino Tripolitanijske, a tekom celih nadaljnjih šest mesecev niso dosegli nobenega poštenega uspeha. Vršile so se dan za dnevom le majhne praskе okoli Bengazija, Derne, Tobruka, Homsa in Tripolisa, pri katerih so sedaj zmagali Italijani sedaj zopet združeni Turki in Arabci. Italijani sami so si bili v svesti svojih neuspehov, na

afriškem bojišču in so zato že dalje časa obracali svoje oči proti evropski Turčiji, posebno pa proti Dardanelom, kjer so hoteli napasti Turke na anobčutnejši točki. General Caneva, vrhovni poveljnik italijanske armade na afriškem bojišču je moral že tekom meseca februarja v Rim, da razloži vso situacijo in dobi nove informacije. Pri tej priliki je general Caneva natančno razložil vladni ves položaj na bojišču in jo tudi prepračil, da vojna na suhem še ne bo tako kmalu končana.

Italijansko brodoge.

Ves čas vojne na noben način ni moglo stopiti v akcijo. Poskušalo je sicer najprej z akcijo v Jonskem in Egejskem morju, toda vsled odgovora veselil so se vsi njeni načrti izjalovili. Vesile so se bale, da se ne bi vojni ogenj zanetil tudi na Balkanu in so zato odločno protestirale proti vsaki akciji italijanskega brodoge v Jonskem in Egejskem morju. Italijansko brodoge se je radi tega pozneje zadovoljilo samo s sprehodi po Sredozemskem, Egejskem in Rdečem morju. Konfisciralo je semtertja kako nedolžno barko, sicer se ni zgodilo ničesar hudega. Vrhovni komandant italijanskega brodoge admiral Aubry je med tem začetkom meseca marca umrl v Tarentu, odkoder so ga odpeljali v Rim. Sledil mu je kot poveljnik podadmiral Faravelli, ki je pa zadnje dni nevarno zbolel in prosil za odpust. Mornariško ministrstvo je ugodilo njegovu prošnji in ga odpustilo. Sedaj poveljuje italijanskemu vojnemu brodogu podadmiral Leone Viale, ki je že od l. 1902, naprej komandant drugega mornariškega oddelka.

Mirovna pogajanja tekom vojne.

Italija je že tekom vojne slovesno proglasila aneksijo Tripolitanijske in Cirenajke, česar se sedaj nima v rokah in italijanska poslanska zbornica je aneksijo odobrila z velikanskim navdušenjem in viharnim odobravanjem skoro enoglasno. Kakor je navada pri vsaki vojni, skušajo neprizadete vesile posredovati med vojskujočima se državama in doseči za obe stranki časten mir. Tako so tudi v tej vojni evropske vesile podvzele vse korake, da bi dosegle mir, a brez uspeha. Tudi zadnja akcija ruskega zunanega ministra Sasanova, kateri so se pridružile vse vesile, se je popolnoma ponesrečila. Turčija nikakor ni hotela priznati aneksije Tripolitanijske in Cirenajke od strani Italije. Ona je zahtevala še vedno zase protektorat in pa veliko odškodnino, v kar pa Italija zopet noče privoliti.

Nova faza v vojni. — Bombardiranje Dardanel.

Kakor strela z neba, tako nepričakovano so prišla predvčerajšnjem ponoči poročila, da se je močno italijansko brodoge prikazalo pred Dardanelami in bombardiralo trdnjavo Kumkale. Dardanele tvorijo vhod v Marmarsko morje in do preliva Bosporusa, kjer stoji turško prestolno mesto Carigrad. Dardanele so Turki že od nekdaj dobro utrjili, sedaj so jih pa še dobro podminirali in utrdbe zboljšali, tako, da je skoro nemogoče prodreti pred Carigrad. Dardanele so zaprte za vse neturške ladje. Rusija se že dolgo trudi, da bi si priborila diplomatskim putem dovoliti prehoda skozi Dardanele, toda dosedaj se ji to še ni posrečilo. V Dardanelah je usidrano in skrito turško brodoge, ki se vsled svoje slabosti ne more spuštiti v bitko z italijanskim brodogem.

Na potu proti Dardanelam.

Dne 18. aprila se je italijansko brodoge pod novim poveljnikom Leone Vialom podalo dopolne proti Dardanelom. Brodoge je obstojalo iz štirih velikih križark, 20 torpednih rušilcev in štirih torpedovk. Na potu je bombardiralo otok Samos ob maloazijskem obrežju, nato pa odšlo direktno proti otoku Tenedos, ki leži malo pred Dardanelami, katerega je izbralo za svojo operacijsko bazo.

Bombardiranje trdnjave Kumkale in Sid el Bar.

Vhod v Dardanele brani trdnjavi Kumkale in Sid el Bar. Pred tema dvema trdnjavama se je ustavilo ital. brodoge in je pričelo z vso silo bombardirati. Italijani so izstrelili okoli 200 projektilov, ki so pa vsi zgrešili svoj cilj. Turki so bili pripravljeni na napad, ker morajo čuti noč in dan. Zato so takoj, ko se je prikazalo italijansko brodoge, odgovorili z granatami in sicer z veliko boljšim uspehom, kakor Italijani. Turške kroglice so namreč eno italijansko ladjo tako zelo poškodovale, da je komaj priplula do otoka Tenedos, kjer je nato obšla v pesku. Bombardiranje je trajalo cele tri ure. Gromenje topov je bilo slišati na otokih Tenedos in Imbros, ki ležita pred Dardanelami. Ker je laško brodoge uvidelo, da ni imelo nikakega uspeha. Se je popoldne umaknilo. Turki niso imeli nikakih izgub.

Drugi bombardma.

Po bombardiranju utrdb Kumkale in Sid el Bar je odšlo italijansko brodoge proti otoku Lemnosu, a se kmalu zopet vrnilo in znova pričelo bombardirati utrdbi Kumkale in Sid el Bar. Prerezali so tudi pomorski kabel. Drugi bombardma je bil ravnotako ponesrečen, vendar je pa pričakovati, da se bo pravi boji pričel šele ponoči.

Dardanele zaprte.

Vsled nenavadnega napada italijanskega brodoge na Dardanele je turška vlada ukazala, da se morajo Dardanele zapreti. Turki so tudi že spustili v morje mine, tako da bodo Italijani le težko udrli v Dardanele. Ruska vlada je proti zaprtju Dardanel že energično protestirala pri Porti, ker ima vsled tega velikansko škodo in postane lahko to za rusko trgovino usodopolno.

Kaj nameravajo Italijani.

Vest o italijanskem napadu na Dardanele je vzbudila v Carigradu veliko presenečenje in splošno razburjenje. V Carigradu so Italijani v veliki nevarnosti za življenje. Splošno se domneva, da prične Italija energično akcijo v Dardanelah, da tako prisili Turke k miru in obenem vpliva tudi na vevlasti, Carigradska

poročila zatrjujejo, da se je Italija naveličala vojne v Tripolitani in bo sedaj napela vse sile na morju.

Velika nevarnost.

Italijansko-turška vojna je z bombardiranjem Dardanel stopila v najbolj nevarno fazo. Vsa Evropa je vsled italijanskih strelcev vznemirjena in bati se je, da se ne zaneti ogenj po vsem Balkanu. Če postane Egejsko morje vojno pozorišče, bi bil ves trgovski promet z Levanto na mah uničen.

Ledena gora

Marsikdo, ki je te dni čital o velikanski nesreči na morju, se je vprašal, kako je mogoče, da se je mogla taka velika nova ladja, ki je obdana okoli in okoli z močnimi ploščami, razbiti ob ledeno goro. Drugi se bodo izpraševali, odkod se je ledena gora vzela, ko je vendar ladja plavala iz Evrope v Ameriko ne pa na severni ali južni tečaj, kjer se nahaja — ledeno morje. Naj na kratko pojasnimo.

Na videz se nam zdi, da je morje popolnoma mirno in da ga le po površju vznemirjajo vetrovi, da nastanejo valovi in viharji. Toda morje ne stoji tako mirno kakor se zdi, ampak so v njem t. zv. — **morski toki**. Morski tok je enak veliki reki, ki teče po svoji široki strugi. Takih morskih tokov je več, nekateri so stalni, drugi nastajajo v gotovih dobah. Morski tok se vale z velikansko silo v svoji meri in upli-vajo tudi na podnebje onih obrežij, ki jih dose-gajo. Najvažnejši morski tok je t. zv. »Golf-ström« (Zalivski tok). Ta se vali od Mehike čez atlantski ocean proti Skandinaviji in upli-va na to, da je podnebje v severni Evropi mno-go bolj milo, nego bi bilo sicer. — Nasprotno pa gredo morski tokovi tudi od obeh tečajev, ker se morje nekako prelija. Morski toki se tuhtam srečajo in se vale drug proti drugemu. Tako prihajata iz Severnega ledenega morja dva mrzla toka, grönlandski morski tok in la-bradorski morski tok. Oba prihajata iz ledenih krajev, kjer visok led pokriva morje.

Morje počasi izpodkopije ledovje nad se-boj, izpodje podlago in velikanska plast ledu se zavali v morje. Tam plava dokler ne pride v morski tok, ki jo odnese s seboj. Take plasti se imenujejo **ledene gore**.

Zgodi se torej lahko, da se tam v ledenem morju odtrga kos ledu — ta kos ni majhen am-pak je lahko cel otok, navadno je podoben celi gori — ki plava v morju dalje. Ako se taka le-dena plast odtrga od ledovja na severnem mor-ju, plava dalje in dalje, kakor jo nosi seboj morski tok. Zgodi se pogosto, da taka ledena gora prinese seboj tudi prebivalce severnega ledenega morja, bele medvede, mrože itd. Na-ravno je, da se ledene plasti ne morejo takoj stajati, tudi če pridejo precej daleč na jug. Zato jih prinese morski tokovi tako daleč, kjer jih nihče ne pričakuje. Ledeniki na severni strani segajo in pridejo do 40° na jug, t. j. na črto med Španijo in Mehiko. Trdi se, da manjši kosi — ledena gora se v morju počasi taja — dose-žejo celo ekvator! Potovalci, ki so razisko-vali severne polarne kraje so z ladjo pogosto zašli med take ledene otoke in se niso mogli nikamor gani. Morali so čakati, da so se go-re same razmaknile, oziroma so jih gore sa-me počasi odnesle s seboj na jug, kakor se je valil morski tok. Na planem morju se je mogla ladja šele rešiti ledenih klešč, ki bi bile lahko pod neugodnimi pogoji ladjo strle.

Taka ledena gora je torej plavala s severa na jug. Nesel jo je labradorski tok. Sedaj pom-ladi so lahko uplivala na sever vremenske iz-premembe.

Po dnevi bi ledena gora ladji ne bila ne-varna, ker bi se ji mogla ladja ogniti. Drugače pa je če nastane megla na morju — ali po noči, ko se ne da razločiti, kaj leži na morju. Ledena gora je navadno obdana od megle — zato je zelo nevarna, ker ladja zavozi lahko v trdo le-deno plast, ki je enaka skali. Po noči pa je se-veda tem večja nevarnost. Ledena gora je be-la in plava globoko v morju. (Nad dve tretjini je je v vodi.) Po noči se vidi nerazločno. Mor-narji, ki ne slutijo nič hudega vozijo s polno pa-ro dalje. Saj so na planem morju kjer ni skal niti vrtincev. Tako se zaleti ladja na ledene robove — ploče pokajo, vezi se drobe, voda se vlije v notranje prostore. Na ta način je nastala grozna nesreča, ki je zahtevala toliko žrtev.

N. F. Presse je po prvih vesteh, ki so o-znanjale da so se vsi ljudje rešili, prinesla lep članek, češ da je današnja velika morská ladja tako z vsem preskrbljena z rešilnimi pripravami, da se potniki rešijo, tudi če se ladja potopi. »Radost je danes živeti«, je rekel članek na koncu, smrt nam ne pride do živga. Žal, da se to ni izkazalo kot resnično — kar je zna-menje, da tudi vsa moderna tehnika še ni pre-magala vseh prirodnih sil, ki vladajo na kop-nem in na morju in se igrajo s človeškimi deli. Taka nevarna sila se plujoče ladje so ledene gore. Plavajo kakor velik morski kolos in se z ledeno mirnostjo bližajo oživljeni ladji, ki se na njih zdrobi.

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 19. aprila. Navzlic prizadevanju slovenskih klerikalcev, ki so se bali, da se ne zamerijo vladi, so dalmatinski poslanci stavili v današnji seji parlamenta predlog, da naj se o izjavi ministrskega predsednika odpravi de-bata. Določilo se je, da govore Jugoslovani, svoje izjave pa podajo vsi klubovi predsedni-ki. Predlog je bil sprejet soglasno. Kot prvi je govoril predsednik skupnega češkega kluba dr. Fiedler, nato dr. Krek, a za njim dalmatinski poslanec Srb dr. Baljak, ki je podal odgovor hrvaških poslancev na ministrsko izjavo, ki Hrvatov ni zadovoljila v toliko, kolikor že dan-es na Hrvaškem gospodari Cuvaj! Ministrski predsednik je naglašal interese, ki zahtevajo od Avstrije, da poseže v razmere na Hrva-

škem. Ti interesi pa niso ogroženi šele od včeraj, marveč že od onega trenutka, ko je bil Cuvaj imenovan za diktatorja. V trenutku, ko se je izvršilo to zakonolomstvo, bi bila mo-rala avstrijska vlada poseči vmes. Suspendi-ranje ustave na Hrvaškem je kulturni škandal cele Evrope. Sicer imamo v vseh evropskih državah zakone, ki omogočajo to od slučaja do slučaja suspendiranje ustave na ta način, kakor na Hrvaškem pa je popolnoma nemogo-če, ker ubije z enim udarcem vse postave. Ta-ka revolucija od zgoraj je nekaj nečuvnega. Ministrski predsednik in tudi drugi merodajni faktorji kaj radi govore o cesarju udanih Hr-vatih. Če pa pridejo ti cesarju udani Hrvati s vatih. Če pridejo ti cesarju udani Hrvati s kako prošnjo ali željo, potem stoji naenkrat pred nj-skupno s Hrvati nastopiti proti tej diktaturi ter izjavljati, dabodo Srbi in Hrvati stali zvesto bok ob boku, dokler ne pade diktator. Nato so po-dali izjave načelniki klubov, ki so vsi prote-stirali proti sedanjemu nasilnemu režimu na Hrvaškem. Po končani debati se je nadalje-vala debata o nujnem predlogu glede znižanja lišnonajeminskega davka.

Dunaj, 19. aprila. Dalmatinski poslanci so sklenili, da obstruirajo toliko časa vsako redno delo v parlamentu, dokler ne pade Cuvajev re-žim. Z obstrukcijo so začeli že v današnji seji poslanske zbornice.

Dunaj, 15. aprila. V jugoslovanskih krogih prevladuje velika nezadovoljnost nad postop-anjem slovenskih klerikalcev, ki iz strahu pred vlado, ovirajo enoten nastop Jugoslovancev v parlamentu. Protivili so se na vse načine proti sklepu Dalmatincev glede predloga o stvarni debati na izjavo ministrskega predsednika, ker so se bali, da bi ne padla proti vladi kaka pre-ostra beseda, da tudi vlada ne bi mogla misliti, da podpirajo Šušteršičevi Judje obstrukcijo!

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Učenka se sprejme za žensko krojaštvo. Kje pove prva anončna pisarna. 287—3

1000 kom. praznih škatelj (kartonov) od klobukov se odda pri celem odjemu po 20 vin. O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

FR. P. ZAJEC

Ljubljana Stari trg 9 Ljubljana

priporoča kot prvi slovenski izprašani in oblast-veno koncesijonirani optik in strokovnjak svoj

optični zavod.

Dalnogleda, toplo-mere, in zrakomere vseh vrst.

Očala, ščipalniki na-tačno po zdravni-škem receptu.

Cenike pošiljam na zahtevo zastoj in po-štne prosto.

Del. glavica: K 8,000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez.fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

— 308 —

nizka vratica. Skoro se je nahajal v nizki sobi-ci, prostorni, veseli, okrašen z enakim pohišt-vom, kakor je stalo v Lavrini izbi v hiši Pas-savant.

Ko je vstopil, je planila ženska iz nasla-njača in se plašno zatekla v kot. Bilo bi težko prisoditi tej ženski starost. Mil, lep, dobrohoten obraz so obrokažale debele kite srebrnosivih las.

Oči so bile globoke, ali blodile so brez ci-lja in iskale, kjer bi se odpočile.

Nemogoče bi bilo reči, da je ženska blazna. Ali njeno kretanje, njeni plašni pogledi, njene nedoločene geste so napravljale vtis bitja, ki mu manjka zavednost.

Sitano je stopil k nji in dejal:

— Zakaj plakate, Lavra d'Ambrun? za-kaj? ...

Uprla je vanj svoje oči in zamrmrala:

— Lavar d'Ambrun? ... Ali jaz sem ven-dar, Jehanne, iz ulice Trop-va-qui-dure... ženska mi je pravkar povedala in to sem v resnici.

Saitano se je dotaknil njenega čela in jo pritisnil na par mestih. Oči so se umirile in iz-raz upanja se je pojavil na njenem obličju.

— Lavra! je zamrmrala. Da, to je moje ime. In pravite, da bom zopet videla Roselys?

— Skoro! Obljubljam vam, Lavra d'Am-brun, kmalu jo boste videli, lepo in blestečo. Več kakor dvanaest let je ni bilo pri vas, spom-nite se!

— Dvanaest let! je vzdihnila. O, dolga in strašna leta! O grozni dnevi, ko ste težili na mojem ubogem srcu, ko so me palile vaše groz-

Modni salon
Pepina Ozmec
priporoča svojo bogato zalogo
damskih in dekliških modelov, športnih klobukov i. t. d. — Žalni klobuki vedno v zalogi.

Vsa popravila se izvršujejo točno in ceno.

Viktoria Sterniša
Ljubljana, Jurčičev trg št. 3.

Največja zaloga moških, dam-skih otročjih in pristnih gor-skih čevljev. Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah

Najpriležnejši čevlji sedanjosti.

Umetni in trgovski vrtnar
J. WIDER, v Ljubljani.

Trgovina cvetlic:

Šelenburgova ulica šte. 3.

Vrtnarija:

Cesta na Rožnik šte. 25.

Točna postrežba in takojšnja izvršitev vsa-kovrstnega vezanja cvetlic. 50

Priznано najboljše **slovensko pivo** iz delniške pivo-varne Laški trg

se toči v hotelu „ILIRIJA“.

Kavarna je vsako noč do jutra odprta.

Mednarodno spedijsko podjetje
R. RANZINGER, Ljubljana.

Ustanovljeno 1876.

Telefon šte. 60.

Podjetje za prevoznino c. kr. priv. juž. železnice. — Carinska agentura c. kr. glavnega carinskega urada v Ljubljani. — Redni nabiralni promet na vse strani. — Reekspedicija in skladišča. — Ekspresni promet obojev. — Transport in shranitev mobilja. — Agentura avstr. Lloydja. Pisarna v mestu: Šelenburgova ulica 3. Centrala in skladišče: Cesta na južno železnico 7. Podružnica: Glavni carinski urad, južni kolodvor. 257

sveti, ki jih je Ivan Neustrašni pričakoval od Saitana in jih hotel v potrjenje svojih načrtov.

Poslušal je čarovnika in zdelo se mu je, da posluša svoj lastni glas. Vse je bilo v njem ob-seženo: preziranje opojne pijače in potreba, uveljaviti se in zmagati in doseči cilj potom lastne sile in moči, odstranjenje starega Champdiversa in zagotovilo, da bo pridobil po delih v očeh dekličinih.

Govor Saitana je bil višek preračunane zlobe in uničenja.

Zakaj torej je dal poklicati vojvoda Saita-na? Da bi čul njegove nasvete? Ne: da bi mu zvaril pijačo.

Kajti kljub temu, da ga je ta misel poniže-vala, se je zatekel k nji, kakor potapljač se, ki pogradi vse, kar mu pride pod roko, ki kliče na pomoč, kogar more, ki hoče vse in ne more sam ničesar ...

Saitano pa mu je pokazal pravo pot in po-stal je njegov zaupnik. Vojvoda se je s trudom vzdignil iz naslonjača in vprašal čarovnika:

— Ali mi resnično hočete stati ob strani in prigovarjati deklici?

— Da visokost, je odgovoril Saitano. Dajte mi odloga tri dni. Ako v treh dneh ne izkaže deklica novega znaka, nagnjenja k vam, ki vas bo navdalo z začudenjem, morete razpolagati z mojim življenjem in me izročiti krvniku kot sleparja in čarovnika ...

— Veliko obljubljaš in veliko si upaš! je pohlepno dejal vojvoda. Ali pazi na besede!

Tri dni ... To je vse, kar zahtevam.

Oko vojvode je zablestelo.

Hiša Saint-Pol.

77

MIHAEL KASTNER, Ljubljana

Kongresni trg šte. 10

dobavlja najcenejše: špecerijsko blago; jedilno in živilsko sol; petrol ej (tudi v originalnih pločevinastih posodah); obdačen in neobdačen bencin za motorje in avtomobile; gasolin, cigroin za razsetljavo; gorilno olje za Diesel-motorje; vseh vrst strojno olje; parafin itd. itd.

Vse mineralne vode in studenčne produkte vedno sveže v zalogi.

Za poletno sezijo priporoča

„Angleško skladišče oblek“, O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

svojo velikansko izbiro kostumov, lahkih plaščev iz blaga, prašnih plaščev iz listra ter svilnih plaščev za dame vseh najnovejših barv. Najmodernejše obleke, klobuke in slamnike za gospode in dečke po priznani nizkih in solidnih cenah.

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon šte. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8.

Telefon šte. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K. Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, Ilustrovana knjiga. Cena 1'20 K.

M. Gregorič: Otroški oder, gled. igre za mladino. 1'50 K.

Štupar: O prvinah in spojinah, Ilustrov. Cena 1'50 K.

Brunet: Telovadba. Cena 4 K.

Mešiček: Beleške iz fizike in kemije. Cena 40 vin.

Marolt: Zgodovinske učne slike. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl: **Beli rojaki.** Cena vezani knjigi K 3—, broširani K 260.

Kuverte s firmo

Jožef Ribičič: **Kraljestvo čebel.** Cena vezani knjigi 80 vin.

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 1'50 K. — Rape: Mladini. Cena 1'50 K. — Gangl: Zbrani spisi. I. in II. zvezek. Cena 1'50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za mladino. Cena 3 K. — Besedilo k Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove narodne pesmi. I. in II. zvezek. Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si ohranimo zobe. Cena 20 vin.

Vse predpisane in potrebne šolske tiskovine.

Razni napisi na lepenkah za šole.

Novo! Popravljalna znamenja na tabelah.

Tabela o pravilnem mešanju umetnih gnojil.

Vse tiskovine za knjižnice.

Uradne tiskovine za županstva.

Vse najnovejše tiskovine za obrtno - nadaljevalne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš, Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik, Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.

— 306 —

— Dobro! je dejal z nizkim in strašnim glasom. Stori. Za drugo poskrbim sam. Tudi za starega Champdiversa ne skrbi... Ako pa si me le premočil...

— Tri dni... ga je zopet prekinil Saitano in se zakrohotal.

Nič več si nista rekla. Vojvoda je pospremil sam Saitana k nizkim vratom, skozi katera je trolica odnesla Passavanta na ramenih. Nato se je vrnil. Že se je dani. Vrgel se je popolnoma oblečen na postelj in težak spanec je legel nanj.

XXXVI.

Spomin in srce.

Dan je vstal in jutranja luč je razsvetila Mesto in je pokrila kakor s plaščem žalosti. Goste megle so se vlačile po ulicah, ob hišah in po strehah in težko legale na pljuča.

Saitano je došel urnih korakov domu in krenil naravnost v sobano z mramorno mizo.

Rdeča lisa na licu je bila popolnoma izginila; s toliko večjo silo pa je žgal v njegovi notranjosti spomin na nepopravljivo razžaljenje, ki je odsevalo v izrazu njegovih oči in klicalo po maščevanju. Ponižanje je bilo presilno, da bi je mogel prenesti Saitano.

Sam s seboj je govoril: predno ni izbrisan spomin na udarec, predno ni maščevano moje znanje in moje stremljenje, nisem vreden, poganjati se za Velikim Delom! In vendar sem tako blizu cilja!... Gerande, Gerande, hola!

Ženski bravo se je prikazal. Nepremična, brezčutna, z gubami kakor vrezanimi v les je bila ista kakor nekdanj.

— 307 —

Vstopila je in Saitano je vprašal na kratko.

— Ali je vzela pijačo?

— Da. Torej me resnično nočete poslušati?

je vprašala z brezbrzišnim glasom.

— Molči! Napravil sem te za soznalko in pomagalka pri svojem iskanju... To je vse. In le ubogati imaš. To je vse in nič več! — Kaj pravi? je vprašajoče dodal in jo pogledal.

— Trese se. Odkar ste izpustili Hardy-ja, vam prorokujem nesrečo...

— Kaj dela? je ponovil trdo Saitano.

— Plaka. In sedaj kanite izpustiti tudi Lavro d'Ambrun... Se hujša zmota! Mojster, iz pameti ste!

— Molči! je jeknil Saitano.

Prišel se je trešiti. Obraz mu je pobledele. Pot mu je kapal v debelih kapljah raz čelo. Z zobmi je škripal... Gerande se je pričela režati.

— Molči! je nadaljeval Saitano in se kazal mirnega. Vidi le, da one, ki je izpustim na Hišo Saint-Pol se imenuje: Maščevanje!

Gerande je radovedno pogledala Saitana. Nekaj hipov sta molčala, enaka zlobnim duhovom, snujočim temno pogubo.

— Dobro! je pretrgal Saitano molk. Spravi mi v red steklenice v omari.

Molče se je spustila na delo.

— Pazi, Gerande, so med njimi, ki ubijajo z vonjem!

— Oh! je skomignila z ramami. Naj me vzame vrag preje ali sleje, dolgo ne bova ločena. Zopet se najdeva, mojster!

Saitano je ni poslušal, ampak stekel po ozkih vijugastih stopnjicah in odpahnil neslišno

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Gramofoni - automati !!

□ □ □ tovarniška zaloga □ □ □

GRAMOFON-AUTOMAT za gostilničarje z vmetom po 10 ali 6 vin. z 20 kom. in 1000 šivank samo 95 K

FINI GRAMOFON z 10 komadi in 1000 šivank samo... K 30—

Za vsak gramofon pisмено jamstvo.

Gramofon-Atelier

A. Rasberger

Ljubljana, Sodna ulica 5.

Pazite natančno na naslov. Jaz ne prodajam ur in šivalnih strojev. Imam specijelno samo gramofone, godbene automate in druge mehanske godbene stroje. Lastna delavnica za popravila.

Pišite po cenik. — Predno kje kupite, ogledjte si mojo zalogo.

Vse potrebščine in vsakovrstno kolesje v zalogi.